

הברייתא את ההלכה הזאת בכלל תקנות
היושע! ?

דתניא: יכול לא יהא חייב אדם אלא
בהשבת ממונו של חברו, השבת גופו של
חברו מניין שהוא חייב?

תלמוד לומר בפרשת השבת אבידה [דברים
כב ב]: "ואם לא קרוב אחיך אליך ולא
ידעתו, ואספתו אל תוך ביתך, והיה עמך
עד דרוש אחיך אותו והשבותו לו",
דמשמע: תשיב אותו עצמו.

ומשנינן: מדאורייתא מותר להנצל רק על
ידי הילוך בשבילים המצויים **בי מיצרי**,⁽¹³⁾
בין גבולות הכרמים, מסביב לכרם, אך לא
בתוך הכרם, כי לא התירה התורה להנצל על
חשבון בעל הכרם, כאשר אפשר לו לטרוח
ולהקיף את הכרם מבחוץ, ולהנצל מבלי
להפסיד את הכרם.

אתא הוא [בא יהושע] ותקין, דאפילו רשאי

להיות מפסיג ועולה מפסיג ויורד לצורך
הצלתו.

יא. **ומת מצוה קנה מקומו:** (14)

ורמינהי סתירה לכך מהא דתניא:

המוצא מת מצוה מוטל באיסרטיא [רשות
הרבים ברוב שש עשרה אמה], הרי זה
**מפנהו לימין איסרטיא, או לשמאל
איסרטיא.**

ואם היו שם **שדה בור** [שדה שאינה חרושה
ואינה זרועה] מימין האיסרטיא, **ושדה ניר**
[שדה חרושה ולא זרועה] משמאל
האיסרטיא, הרי הוא **מפנהו לשדה בור.**

ואם היו שם **שדה ניר ושדה זרע** [שדה
זרועה] משני צידי האיסרטיא, הרי הוא
מפנהו לשדה ניר.

ואם היו **שתיהן בורות**, או שהיו **שתיהן**

לנדותו, ואם היה נודע בחסידות ובשלמות
כוונות, הרי זה עושה ואין כאן משום יוהרא.

13. כך היא הגירסא ברש"י; ומיהו בראשונים
ב"שיטה מקובצת" הגירסא כדלפנינו "דאורייתא
דקאי בי מצרי".

14. **ביאור התקנה:** כתב ה"חזון איש" [הובא
בליקוטים הנדמ"ח], שיש לפרש את תקנת
היושע בשני אופנים:

האחד: אין קפידא שיהא נקבר במקום
שנמצא דוקא, אלא אחרי שהוא נמצא במקום
שאינן להמוצאו מסייעים בקבורתו, ואם לא
נפקיר את השדות הקרובות לקבורתו, לפעמים
ישאר מוטל בבזיונו שיכבד על המוצאו להוליכו

לבית הקברות, לכן הפקירו את כל השדות
לקבורתו, ורשות ביד מוצאו לקוברו בכל מקום
שירצה; [ראה לשון רש"י פא א ד"ה מקומו,
שכתב: "מקום שנפל שם בעת מותו קנאו
לקבורה, ואין בעל השדה מעכב עליו", ומשמע
כצד זה; וראה עוד במהדורא בתרא למהרש"א,
שביאר כן בשיטת רש"י, ויובאו דבריו בהמשך
הסוגיא בהערות; וראה לשון המאירי כאן: "מת
מצוה קנה לו מקומו שנודמן לו לשם בעת מותו,
ורשאי המוצאו לקוברו שם, ואין בעל השדה
רשאי לעכב"].

השני: תקנה היא שלא יקברנו אלא במקום
שנמצא, שאם יהא רשאי לקוברו במקום אחר,
לפעמים ירצה המוצא להוליכו לבית הקברות,
ואחרי שאין לו עוזרים עלול הוא להשתהות